

ХЕРБЕРТ Ц. ВЕЛС

ПРВИ ЛЈУДИ НА МЕСЕЦУ

АЛТЕА

Београд, 2018.

ГОСПОДИН БЕДФОРД СЕ УПОЗНАЈЕ С ГОСПОДИНОМ ЈАВОРОМ ИЗ ЛИМПНИЈА

Док седим и пишем, усред сенки виновог лишћа, под плаветнилом јужноиталијанског неба, мени уз извесно чуђење постаје јасно како сам заправо тек пуким случајем постао учесник необичних пустиловина господина Кавора. Могао је то да буде било ко други. Заплео сам се у те ствари баш у време када сам мислио како је нестала свака могућност неких узнемиравајућих догађаја. Пошао сам у Лимпни јер сам то место сматрао најбезначајнијим на читавом свету. „У сваком случају”, рекох, „овде ћу моћи на миру да радим!”

Последица тога је ова књига. У таквој апсолутној оперци стоји Судбина према свим људским плановима!

Можда бих овде могао споменути да сам баш недавно претрпео грдан неуспех у неким трговачким подухватима. Сада, када овде уживам све благодати што их богатство може пружити, осећам прави ужитак у признавању своје невоље. Могу чак и да признам да сам био узрочник сопствених недаћа. Можда и постоје нека занимања за која имам мало дара, али за управљање трговачким подухватима свакако немам никаквих способности. Али у оно време бејех млад, и моја младост се испољавала у виду многих прекорних особина, а између осталог – поносио сам се својом трговачком спретношћу. Млад сам још по годинама, али оно што се десило пригушило је понешто од младалачког полета мога духа. А да ли су ти догађаји изнели на видело и мало разума – врло је упитно.

Готово и није потребно да наводим све појединости мог умовања које су ме коначно довеле у Лимпни, у Кенту. И данас, штавише, трговачким подухватима прис-

таје снажни дах пустиловине. Свашта сам стављао на коцку. У тим стварима се неизоставно ради о давању и узимању, а мени, на моју велику жалост, било је суђе-но само да дајем. И пошто сам се већ из свега био из-вукао, неки задрти поверилац сматрао је за умесно да буде злобан. Вероватно је свако упознао онај пламени осећај увређене врлине или га је можда само осетио. Тај поверилац ме је прогонио у стопу. Напослетку ми се чи-нило како ми не преостаје ништа друго него да напи-шем позоришни комад ако не желим да као чиновник зарађујем свој свагдашњи хлеб. У мени има нешто маш-те и неких склоности према раскоши, те сам одлучио да се борим из петних жила да ме не стигне таква судбина. Осим вере у своје пословне способности, увек ми је у то време лебдело пред очима да сам способан да напишем и врло добар позоришни комад. Сматрам да такво уве-рење није нимало необично. Знао сам да осим трговач-ких трансакција у оквиру закона не постоји ништа што би човеку пружило тако сјајних могућности, па је врло вероватно да је то утицало на моје мишљење. И ја сам се заиста био привикао на помисао како су још ненаписане странице моје драме – бели новац за црне дане. Ти црни дани су дошли, те ја прионух на посао.

Брзо сам открио да писање драме захтева много више времена него што сам мислио: – испрва сам рачунао да ће ми за то требати десет дана – и у Лимпни сам дошао да бих имао своје свратиште док пишем. Сматрао сам се сретним што сам добио бунгалов. Изнајмио сам га на три године. Сместио сам неколико комада намештаја и док сам писао драму, сам сам спремао храну. Госпођа Бит* би се сигурно згражавала над мојим кувањем. Ипак, треба да знате да је било укусно. Имао сам лонац за кафу, таву за јаја и кромпир, тигањ за пржење кобасица и сланине.

* Писац познатог *Кувара*.

Од тога се састојало једноставно покућство које ми је омогућавало удобност. Не можеш увек живети у сласти иласти, али увек постоји друга могућност – да живиш простим животом. Осим тога, узео сам на кредит бачвицу пива од осамнаест галона, а хлеб би ми сваки дан доносио пекар, који беше прави поштењак. Нисам, додуше, живео у раскоши, али – претурио сам преко главе и црње дане. Пекара ми беше жао јер је заиста био поштен човек.

Тражи ли неко самоћу, у Лимпнију ће је свакако наћи. Лимпни лежи у мочварном пределу Кента, а мој бунгалов стајаше на рубу древне морске хриди, одакле је пуцао видик преко ромнијских пустолина све до мора. За време кишовитог времена то место је готово неприступачно, а рекоше ми да поштар мора с даскама на ногама гацати кроз муљевите пределе. Нисам га, додуше, никад видео да тако шљапка, али могу то сасвим лепо замислити. Пред вратима оно мало кровињара и кућа што сачињавају данашње село, забодене су у земљу велике брезове метле, да посетиоци могу с обуће поскидати најгоре блато, и по томе можемо себи бар донекле предочити овај крај. Сумњам да би то место уопште и постојало да у њему не живе неке готово минуле успомене на нешто што је давно и заувек нестало у неповрат. У римско доба беше то велика лука Енглеске, *portus Lemanis*, а сада има одавде до мора четири миље. Низ цели стрми брежуљак наилазимо на камене громаде и хрпе црепова из времена старих Римљана. Одавде на север, оштро као стрела, одваја се стара, местимично и данас поплочана улица Вотлинг. Често сам стајао на том брежуљку, размишљајући о свему томе, о галијама и легијама, о робљу и официрима, о женама и трговцима, о шпекулантима као што сам ја, о оном узаврелом мноштву које је с буком и хуком извирало из тог пристаништа и увирало у њега. А сада тек неколико хрпа камења на травнатом обронку, ту и тамо понека овца

и – ја! А тамо где беше лука, простире се пиштолина* која у широком луку допире све до удаљеног Данџнеса – мочвара с покојим зеленим шумарком и понеким звоником средњовековних градова, који се попут старог Леманиса гасе и тону у заборав.

И заиста, поглед на ову пишталину беше један од најлепших што се икад пружао пред мојим очима. Мислим да има петнаест миља одавде до Данџнеса, који лежи као сплав на мору, а даље према западу пружају се брежуљци Хејстингса, озарени у смирају сунца. Понекад су ти брежуљци лебдели близу и јасно, понекад су опет били бледи и ниски, а када би се време мењало, посве би нестали из очију. А сви ближи делови мочваре беху испреплетени светлуцавим грабама и каналима.

Прозор испод кога сам радио гледаше све до обзора над тим брежуљцима. С тог прозора први пут сам угледао Кавора. Управо сам се борио са својим сценаријем и духом сав прионуо у тај тешки посао, те је сасвим разумљиво што је он привукао моју пажњу.

Сунце беше зашло, а небо било треперава смиреност, све зелено и жуто, и на тој позадини се одражавао његов лик – одражавала се та необична, мала сподоба.

Беше то омален, пуначак човечуљак, који се трзао при сваком покрету; сматрао је за сходно да тело, у коме је обитавала његова необична душа, заодене крикетском капом, капутом, бицикличким панталонама и чарапама. Не знам зашто је то чинио, јер се никад није возио на бициклу нити је играо крикет. Беше то случајна комбинација одеће, те не бих знао рећи како је до ње дошло. Млатарао је рукама, окретао главу на све стране и често зујао и звиждукао као какав електрични апарат. Такво зујање сигурно још нисте чули. С времена на време накашљавао би се необично бучно.

* Подводно земљиште из којег вода пишти. (прим. прев)